

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Uredništvo in upravnništvo: Kolodvorske ulice števil. 15. — Z urednikom se more govoriti vsak dan od 11. do 12. ure. — Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati: Šeststopenjska potit-vrsta 4 kr., pri večkratnem ponavljanju daje se popust. — Volja za Ljubljano v upravnisti: za celo leto 6 gld., za pol leta 3 gld., za četrt leta 1 gld. 60 kr., na mesec 50 kr., pošiljatev na dom velja mesečno 9 kr. več. Po pošti volja za celo leto 10 gl., za pol leta 6 gld., za četrt leta 2 gld. 50 kr. in za jeden mesec 86 kr.

Štev. 198.

V Ljubljani v torek, 1. septembra 1885.

Tečaj II.

Izgon avstrijskih in ruskih podložnikov iz Prusije.

Vojske se dandanašnji med posameznimi državami ne vojskujejo samo s prelivanjem krvi na bojnih poljih; v mejnarodnem pravu skrbjeno je tudi za druga sredstva, s kojimi se države druga drugo lahko uničujejo, ali pa si vsaj lahko napravljajo zapreke. Jeden sedanji čas najnavadnejših tacihih bojev brez prelivanja krvi je boj na gospodarstvenem polji. Imeli smo uže priliko obširno govoriti o žitni carini, koja je upeljala sosedna nam Nemčija na inozemska žita in vsled česar je bila zlasti Avstrija hudo zadeta. Temu nasproti naša država ni mogla ostati mirna in začela je misliti, kako bi silo vračala s silo, kako bi tudi ona z upeljavo carine dosegla oni vspeh, po katerem hrepeni Nemčija. Ta način bojevanja in nasprotovanja zdi se morda na prvi pogled zelo nedolžen, in vender je stvar dovelj resna. Govoreč svoje dni o upeljavi carine na žita pokazali smo dovelj jasno, da ne pomeni tako postopanje nič družega nego slabenje obojih močij, in precej v začetku izrekli smo prepričanje, katero nas še danes navdaja, da se prej ali slej pokažejo slabi nasledki tega početja. Še bolj nevarno pa in pomisleka vredno je, ako se prične vračevati sila s silo in se tako napové boj v tako kočljivi zadevi, kakor je ravno vršeči se izgon avstrijskih, zlasti pa ruskih podložnikov iz Prusije.

Ne hodi nam na misel in nikakor ne čutimo se poklicanih, presojati ta najnovejši čin pruskih državnikov z njih državnopravnega stališča. Mogoče, da ta v novejši zgodovini nepoznata naredba res zahteva interes pruske države, mogoče, da pruski državniki v svoji bistounnosti res vidijo,

kar je nam navadnim ljudem prikrito. Zaradi tega te zadeve od te strani nečemo razmotrivati, a mislimo, da nam je dovoljeno spregovoriti o nji nekoliko besedi s stališča človečnosti mejnarodnega prava.

Ako je res, kar se vse čita o omenjenem izgonu tujih podložnikov iz Prusije, potem je človeku težko vglobiti se v misel, da živimo v naprednem, človekoljubnem devetnajstem stoletji. Postopa se baje z neizprosno strogostjo. Do trideset tisoč ljudi dobilo je uže nalog zapustiti do sedanje svoje bivališče ter podati se čez meje. Trdilo se je od neke strani, da so to sami postopaci, ki se izganjajo. Ta trditev zdi se sama ob sebi neverjetna. Ko bi temu tako bilo, potem bi uboga Prusija res bila preplavljena od malopridnih ljudi in čuditi bi se bilo le, da jim ni uže davno zabranila uhoda čez mejo, oziroma iztirala jih. A dobro poučeni viri naravnost oporekajo, da bi bila ta trditev istinita in pripovedujejo temveč, da se izganjajo tudi veleposestniki in ljudje, ki so na bojnih poljih često za Prusijo prelivali kri in ki so se še le zdaj spoznali za tujce.

Pri izvrševanju izganjanja ne jemlje se nikakih ozirov. Kedor je dobil usodepolni nalog, ta mora iti, ne gledé na stan, spol, starost. Osemdesetletni starčki, ki so večino svojega življenja preživeli v Prusiji, morajo iti iskat si hladnega groba čez mejo. Matere z dojenčci na prsih podati se morajo na dolgo, trudapolno pot. Tu se morajo ločiti otroci od starišev, tam žena od moža in nasprotno. Posestniki prisiljeni so vse svoje imetje izročiti za malo, z vrednostjo v nikaki meri stoječo odškodnino ter podati se čez mejo, kjer jih čaka le siromaštvo in beda. Srcé pretresujoči prizori se godé pri slovesih; solzé se pretakajo, roké se vijó v obupu, ko se poslavlja znanec od

znanca, sorodnik od sorodnika. Vse zamán! Treba se ločiti! Nobenega razločka ni, iti mora bogatin, kot revež, star, kot mlad, nobenega razločka — in vender! Trdi se, da so protestantje izvzeti, da se oni ne izganjajo, da ta naredba zadeva samo katolike in jude. Ravno to je, kar postavlja celo to zadevo v tako čudno luč, to je, kar rahločutno človeško srce še globokeje žali. Tako razločevanje med veroizpovedanji v devetnajstem stoletji! Ne, to ne more biti, to je nemogoče!

A zapustimo to čisto človečansko stališče in mislimo nekoliko o posledicah, ki bi jih to izganjanje inozemcev iz Prusije lahko imelo. Uže zgoraj omenili smo, da mednarodno pravo dovoljuje represalije, da se sila lahko vrača s silo. Kake nasledke bi to imelo, ako bi Rusija in Avstrija pričeli vračati z jednako mero, ako bi vsem pruskim podložnikom, ki so se naselili v njihovih mejah, ukazali, vrniti se v svojo prvotno domovino? In se da li tudi kaj družega pričakovati? Da, od Rusije se uže trdi, da je pričela svoje delo in da postopa ravno tako brezozirno, kakor Prusija. Ali naj se postavi tudi Avstrija na tisto stališče? Ako bi se to zgodilo, potem pač ne vemo, kedo bode huje prizadet, ali avstrijski, ali pruski podložniki. Kolikor je sedaj znano, ne prebiva v Avstriji nič manj nego 87000 nemških državljanov, med njimi okolo 40000 pruskih podložnikov. Samo na Dunaji živi 12000 Prusov, ravno toliko v Šleziji, 7000 na Českem; drugi razkropljeni so po družih avstrijskih kronovinah. Naj se li vsi ti sedaj od nas izženo, in sicer iz tega jedinega uzroka, ker so Prusi? Naše mehko srce protivi se temu in vender bilo bi to v mednarodnem pravu po polnem utemeljeno, da, bilo bi celó mogoče, da bi naša država to storiti morala, da se drugače ne sklepa na njeno slabost, in sicer

Listek.

Prokleta!

(Roman. Spisal Emile Richebourg; po E. Vacanovi predlavi prosto poslovenil Janko Leban.)

(Dalje.)

„O, to je prav, to je prav!“ Lucila radostno vsklikne. „Moj oče nikdar dovelj ne more storiti za tega otroka. Kajti nič, nič ne more nadomeščati matere! O, čuvajte nad dekletcem, ljubite je, gospod Pierre, ter delajte, da mu bode življenje veselo in srečno!“

„Jaz sem otroku boter“, dostavi Rouvenat. „Zdi se mi, kakor bi mu bil oče.“ — „Kako se zove deklica?“ — „Blanche!“ — „Lepo ime!“ — „Pa ne govoriva sedaj o drugih, Lucila, nego o vas in o vašem otroku. Vi mi še niste povedali, zakaj ste prišli v Saint-Irun.“ — „Resnično. Povedala sem vam Pierre, da sem vsak teden déla na stran svotico. Pred nekoliko dnevi sem preštela svoj prištedek; bilo je nad sto frankov. Tu sem si

misllila, da bi bilo dobro, če bi pobožno romala na pokopališče v Frémicourt; ker tamkaj so ga pokopali, ne-li?“ — „Da.“ — „Na katerem mestu?“ — „V kotu, za staro lipo.“ — „O, zdaj si lahko mesto mislim.“ — „Sicer je kamen na grobu. Pa Lucila, ali se ne bojite, da vas spoznajo v Frémicourtu? In če se to zgodi, kaj porekó ljudje o tem? So hudobni ljudje, Lucila.“ — „Umirite se, Pierre. Jaz pridem po noči v Frémicourt; ob uri, ko vse spi, hočem stopiti na pokopališče ter s svojim otrokom poklekniti na grob njegovega očeta, in tudi na grobu svoje matere hočem moliti.“ — „Le zato ste torej prišli? Misllil sem si...“ — „Kaj ste mislili, Pierre?“ — „Da bi kaj zahtevali, Lucila; če ne za-se, pa vsaj za tega ubogega, nedolžnega otroka.“ — „Rekla sem vam uže, Pierre“, odgovori kratko, „jaz nečem ničesar in ne bodem svojega očeta nikdar ničesar prosila.“ — „V tem nemate prav, Lucila, in, da vas ne poznam tako dobro, imel bi vas... za slabo mater!“ — „Bog vidi moje srce.“

Stari mož je spoznal, da bi se zamán trudil, pregovoriti jo.

„Kako dolge ostanete v Saint-Irunu?“ po-

vpraša jo. — „Sedaj, ko sem vas videla, dobri mi Pierre, nemam tu več nobenega opravka. In prihodnjo noč otidem.“ — „Lucila, ostanite le še dan dalje, prosim vas!“ — „Čemu li, Pierre?“ — „Vidite, to je tako-le neka moja ideja. Rad bi vas jutre zopet videl.“ — „Nu prav. Vam na ljubo, hočem še jutre tu ostati.“

Rouvenat vstane, ljubeznjivo Lucilo objame, poljubi malega Leona ter odhajajoč reče: „Da se vidimo jutre!“

Bila je uže noč, ko se vrne na pristavo seullonsko. Ne da bi se zmenil kaj za deklo, ki ga je vabila k večerji, napoti se po stopnjicah naravnost v sobo gospodarjevo.

„Kje si li bil danes?“ povpraša ga le-ta. „Odšel si, ne da bi bil rekel komu besede.“ — „Bil sem v Saint-Irunu.“ — „Po opravkih?“ — „Sel sem obiskat tvojo hčer,“ odgovori osorno. — „Lucilo!“ zakriči posestnik stressi se. — „Dà, Lucilo, katera trpi, katera je nesrečna, katera v bēdi živi in katera je primorana, da si prisluži vsakdanjega kruha, po gozdih skorijo z dreves lupiti (loščiti).“ Obraz posestnikov tožniše postane.

to tim bolj, ker baje tudi naši potni listi v Prusiji nimajo nobene veljave več.

Mi tega ne želimo, mi izražamo temveč nado, da se bode ta zadeva rešila povoljno diplomatičnim potom. Vsakako pa bi bilo dobro, da se to zgodi v kratkem, da se prej ko mogoče stori konec dogodkom, ki nikakor ne spadajo prav v sedanji vek in na koje bi naši potomci morda s pomilovanjem nazaj zrl.

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

Državno gospodarstvo v Bosni in Ercegovini obrača se vedno na bolje. Po državnem proračunu za l. 1886., kateri je uže sestavljen ter se predloži delegacijam, je razvideti, da bodo dohodki presejali stroške. Zdaj bodo pač oni možje, kateri so obetali Avstriji ob okupaciji obilih žrtev, sprevideli, da te dve deželi nista tako slabi, in ko se dvignejo še drugi v teh deželah ležeči zakladi, bodo finance gotovo zelo ugodne.

O odstopu sarajevskega grško-pravoslavnega nadškofa se poroča, da je ta pisanje ekumeničnega patrijarha, kateri ga pozivlje, naj ostane še v službi, pokazal guvernerju baronu Appelu ter na njega podlagi hotel umakniti ostavko. General Appel pa mu je baje odgovoril, da on zdaj ne more več odločevati o prošnji za odpust in da zdaj treba počakati višjo odločbo.

Tuje dežele.

Ruski car baje namerava drugo leto podati se v Merv, da si tam dá položiti krono carja Srednje Azije. To bi se bilo zgodilo baje uže letos, a zaradi pomanjkanja potrebne zveze, zaradi pomanjkanja železnic moralo se je odložiti to potovanje do časa, da se dogradijo potrebne železnice do tja, kar se bode zgodilo do prihodnjega leta.

Na Parnellovo izjavo v Dublinu, da bode irska stranka v prihodnjem zasedanju zahtevala legislativno nezavisnost Irske od Angleške, odgovarjajo skoro vsi nemški listi ter pravijo, da se to pač ne bode zgodilo. „Times“ pišejo o tej zadevi: „Angleški narod se mora po polnem spremeniti, predno bi bilo pri volji, gledati Irsko nezavisno od Angleške.“ „Daily News“ pa pišejo: „Angleški državljani so se odločili, da, v tem ko se izkaže Irski pravica, se jej ne sme dovoliti, da bi izsilila koncesije s pretenjem.“

Dopisi.

Gorenji Logatec, dné 30. avgusta. (Izv. dopis.) Strašna nevihta in vihra pridrvila se je večeraj okolo polu šestih zjutraj nad našo dolino. Nastal je grozen naliv, kakor kadar se vtrgajo oblaki, potem pa je še do popoldne v jedno mer hudo deževalo. Vsled tega izstopila je Logačica iz struge ter razlila se čez bregove in je poplavila pri Go-

„Jacques,“ nadaljuje stari, „da jo ti obiščeš, prišla bi vender domov, tako si mislim jaz. Jacques, ali ne bi šel k njej?“ — „Ne,“ odgovori zamolklo. — „Tedaj te čisto nič ne gane nje nesreča? Če ti pravim, da v največji bēdi živi, da trpi glada; ali ti srce ne joče? In, če bi še sama bila; pa ona ima otroka, sina, dečka, lepega kakor dan!“

Posestnik vzdigne nagloma glavo, njegove oči se bliskajo in roke se krčijo sedečemu v naslonjači.

„Vidim,“ pravi Rouvenat, „ura še ni prišla. Pa pomisli, kar ti zdaj porečem, Jacques. Pride dan, in morda kmalu, ko bodeš svojo hčer klečeč in jokajoč prosil, da prevzame svoje mesto zopet v tvoji hiši!“

Mellier ostane pri svojem tožnem molku.

„Kako!“ nadaljuje Rouvenat jezno. „Lucila Mellier, hči mojemu gospodarju, naj je obsojena v to, da dninari, da le ne umrje od glada, dočim tu gospoduje bujnost, bogastvo! Ne, ne, to ni mogoče!“ — „Jaz sem pripravljen izplačati jej doto njene matere“, reče posestnik mrzlo. — „Kar bi ji pred vsem moral dati, Jacques, to je tvoje sree! Doda njene matere je le denar! In tega

renjem Logatci, pri Gorenji Vasi, pri Brodu in Martinhibu polja in travnike daleč na okolo. Ob jednom prodrla je v teh vaseh pa tudi v hiše in v gospodarska poslopja.

V Gorenjem Logatci bila so pritlična stanovanja vsa pod vodo, tako da so morali prebivalci rešiti se v zgornja stanišča. Naj večjo težavo napravljalo je izganjanje živine iz hlevov, v katerih je voda tako visoko stala, da je živina uže skoro plavala. Toplo zahvalo in zaslužen priznanje izraziti nam je pri tem naši žandarmeriji, kakor tudi nekaterim tukajšnjim prebivalcem, ki so res z veliko požrtvovalnostjo delovali. Morali so po večkrat v vodo, katera jim je po nekaterih mestih segala do prsij, da so rešili živino iz preplavljenih hlevov. Sem in tja bilo se jim je boriti za lastno življenje, ker je bilo po nekaterih krajih zelo težko priti iz mogočno drvečih se valov. Iz neke pritlične hiše v Gorenjem Logatci rešila je žandarmerija tudi otroke iz vode ter prinesla jih na suho.

Tudi državna cesta, ki drži skozi Gorenji Logatec, bila je pod vodo in je voda prodrla tudi v hiše, ki ob cesti nekoliko višje stoje. Ravno tako stal je pod vodo park notri do grajskih vrat.

Glavni uzrok, da je tukaj povodenj dosegla take dimenzije, pripisovati je pač temu, da so pri eraričnem mostu, ki drži čez Logačico, oboki tako majhni, da se voda ne more odtekat in da most, kadar je povodenj, kakor jez vodi brani odtok. Nesreča bila bi še večja, ako bi se ne bili hlodi, katere je voda vzela pri višje ležeči žagi in kateri so se vjeli pri mostu, potegnili naglo venkaj. Želeti bi bilo v interesu javne varnosti, da se ta most v kratkem tako prezida, da se voda pod njim laglje odteka in se na ta način jednaka poplavljenja vsaj deloma preprečijo.

Ravno taka godila se je prebivalcem v Brodu in Martinhibu. Tudi tam morali so z enakim trudom živino spravljati iz preplavljenih hlevov, kakor v Gorenjem Logatci. Tukaj morali so pa tudi po ljudi nekaterih hiš s plavom iti, ker je bila voda uže tako globoka, da ni bilo več mogoče prebresti jo.

Danes je voda sicer še precej visoka, vender se ni bati nobene nevarnosti več. Po travnikih in poljih napravila je povodenj dokaj škode.

Vihar, ki je spremljal grozni naliv, povzročil je pa tudi še drugo škodo. Podiral je dimnike in razkrival strehe. Grajski kozolec je deloma prevrnilo in v Hotedršici in v Novem Svetu vzelo je strehe štirinajstim kozolcem. Razen tega tresčilo je v Martinhibu v nek kozolec in le požrtvovalnemu delovanju spodnjelogaške požarne brambe zahvaliti se je, da se ogenj ni razširil in da je upepelil le omenjeno poslopje.

Iz Vipavske doline, dné 29. avgusta. (Izv. dopis.) Dan, kakeršnega smo danes preživeli, bil je grozen, bil je za ljudstvo vipavsko za veliko, veliko let usodepolen. Ni ga niti najstarejšega

bi zaničujoč ne hotela sprejeti. Ona nič ne zahteva od tebe! Čuješ, Jacques? Nič, prav nič! O, ona ti je v trmi le še prepodobna! Dà, v trmi in v tvoji stanovitnosti, v tvoji pogubni prevzetnosti. Kakor ti, tudi ona je neupogljiva, celó proti sebi!“ — „Potem naj dela, kar jej drago.“

Na te trde besede je sledil majhen odmor. A kmalu povzame zopet Rouvenat britkim glasom: „Poglej, Jacques. Poslušaj me. Hočeš li? Uže od svojega dvanajstega leta služim na pristavi. Štirideset let je, kar sem služil tvojemu očetu, pozneje tebi. Od tukaj so me pošiljali v šolo, oblačili so me, redili. To mi je zadostovalo; nisem potreboval drugih reči, nikoli nisem česa družega tirjal. In vender, Jacques, ali misliš, da ne bi lahko česa zahteval?“ — „Gotovo, gotovo, ljubi moj Pierre! Vrhu vsega družega lahko zahtevaš brezmejno mojo hvaležnost. A prosim, izrazi se določneje!“ — „Rad bi poračunal s taboj.“ — „O! Saj me vender nečeš ostaviti, ka-li?“ — „Tebe ostaviti, Jacques? Tega pač ne. K večjemu, če bi me zapodil; upam pa, da umrem na seuillonski pristavi, kakor sta mi tu umrla oče in mati.“ — „Mislil

starčeka, koji bi se zamogel take nezgode vsaj primeroma spominati, kakeršna nas je danes obiskala. Ako jo jaz s temi vrsticam nekoliko oslikam, povem za danes samo to, kar sem deloma sam videl ali pa iz verodostojnega vira poizvedel.

Uže nekoliko dnij sim imamo tako čudno, soparno in deževno vreme, da je Vipavska vsa predrugačena, kakor je nje navadna podoba.

Danes zjutraj, t. j. v soboto 29. t. m., na vse zgodaj uže deževalo je silno. Toda okoli 8. ure prevedri se nekoliko. Kar nam se preko jugozahoda privali čuden debel, jaz bi rekel, nekako zelenkasto-siv oblak, ki je pretil vso dolino v svoja temna krila zakriti. Ko bi trenil, veter potegne in iz oblaka udere dež, udere voda od oblaka, kakor bi Bog vse zatvornice odprl bil. Hipoma je vse pod vodo. Razni studenci, potoki in drugi vodotoki in hudourniki privré v glavno vipavsko vodo, v Močilnik, in v tem trenutki komaj na četrte ure bila je vsa vipavska nižava preplavljena čez in čez.

Ljudje, delajoči na polji, morali so vse, vse pustiti, samo sebe in živinče so hitro hoteli rešiti. Toda, tako naglo je vse se zgodilo, da jih je dosti voda tako hitro prehitela, da so se komaj do bližnjih hiš v ravnini zamogli rešiti, ali pa, da so sredi polja na kaki višini v največjem strahu morali več ur prestati, da je tok vode v toliko vpadel, da so jo mogli prebresti in tako golo življenje pred očividno smrtjo rešiti.

Ti in drugi pak so tudi videli, koliko škode je voda učinila. Hišne oprave, deli hišini, mrtve živali, nekateri trdijo, celó mrtve otročiče, videli so, da jih je voda nesla. Ostanki po polji, ki smo jih pozneje videli, spričujejo žalostno, da so ljudje le preistinito resnico govorili. Pravi se, da je v zgornjem delu doline več hiš in mlinov odnesla, in žali Bog, da je morda kak otrok ali odrasel pri tej nezgodi življenje izgubil.

Nesreča, ki jo je Močilnik storil, je nepopisljiva; videti se jo mora, potem se jo deloma zapopade.

V najlepšem stanu stalo je prejšnji dan vse polje, vsi travniki. Na tisoče centov najlepše otave sušilo se je na polji ali pa je bila zrela za kosnjo; vse je danes uničeno ali pa pokončano. Koliko poljskih pridelkov čakalo je pridnega Vipavca, da jih bode v kratkem pod varno streho spravil, danes je vse odnešeno in po polnem pokončano.

Škoda je neizmerna, ne dá se sedaj preceniti. Znaša gotovo nad sto tisoč gl.

Toda komaj je Močilnik svojo jezo ohladil in v svoje struge vpadel, pride za Vipavo, za trg sam, vselej druga nezgoda. Vode, ki tik trga izvira in ki svoje vrelce pod Nanosom imajo, narastle so tako močno, da je ves trg pod vodo, na nekaterih mestih 1 meter in čez na visoko.

Koliko nesreče se je še drugje v Vipavski dolini zgodilo, o temu manjkajo do sedaj prava poročila. Toda žalibog, povsod bode gotovo velika in nepopisna.

sem si uže, da nameravaš... Tedaj ti ne zahtevaš družega, kakor to, kar ti dolgujem? To je tvoja pravica. Naredi si sam račun.“ — „Če vsako leto pet sto frankov računam od štiridesetih let, potem bo to zneslo ravno 20000 frankov.“ — „Ti slabo računaš, ljubi Pierre. Ti pozabljaš interesov nabranega tega kapitala.“ — „Po tem takem bi zneslo...“ „Najmanj trikrat po 20000 frankov.“ Rouvenat od veselja poskoči. — „Hočeš li morda svoj denar kam drugam naložiti?“ povpraša Mellier. „Tega ne,“ odgovori stari v zadregi. „Praviš, jaz bi rad enkrat lepo svoto imel v svojih rokah. Morda bi utegnil z njo spekulovati, ali tako...“

Posestnik ugane, kaj je hotel ter nehoteč ga to globoko gane.

„Tu —! Evo ključ od denarnice. Vzemi kakor hočeš.“

Rouvenat odpre denarnico, v kateri so bili poleg gotovega denara nakupičeni različni vrednostni papirji. Vzame dvanajst stebričkov zlatov, vsak stebriček po tisoč frankov ter jih postavi pred Mellierom na mizo.

